

بررسی نقش مربی در رویکردهای آموزشی پیش از دبستان جهان

سلمان آخش^۱، زهرا حبیبی^۲

چکیده

مربیان پیش‌دبستانی نقش مهمی در به وجود آوردن کیفیت در محیط‌های آموزشی را دارند. آن‌ها می‌توانند نقش خود را در فراهم کردن محیط‌هایی که کودکان بتوانند در آن توانایی‌هایشان را شکوفا سازند ایفا کنند. آن‌ها باید مهارت لازم را در به وجود آوردن شرایطی که کودکان توانایی‌های شناختی، اجتماعی، روانی-حرکتی خود را نشان دهند دارا باشند. در زمینه پیش از دبستان رویکردهای آموزشی مطرحی در جهان وجود دارد که هرکدام برنامه درسی خاصی را دنبال می‌کند که یکی از عناصر برنامه درسی آن مربی است. از این رو هدف از این پژوهشی بررسی نقش مربی در هر یک از این رویکردهاست؛ که به شیوه توصیفی - تحلیلی و با استفاده روش کتابخانه‌ای و فیش‌برداری از اسناد معتبر به آن پرداخته شده است. نتایج پژوهش نشان داد که مربیان دارای ویژگی‌های فردی و تخصصی مجزایی هستند و نکته مشترک این رویکردهای آموزشی تأکید و توجه به آموزش مربیان در دوره‌های ضمن خدمت، کارگاه‌ها و سمینارهای مرتبط، راهنما و تسهیل گر بودن مربی در فرآیند یادگیری، مشورت کردن با دیگران؛ تقویت استدلال، حل مسئله و تفکر خلاق در کودکان است.

کلیدواژه‌ها: مربی، رویکرد آموزشی، پیش از دبستان، برنامه درسی.

مقدمه

دوره پیش از دبستان اولین مرحله رسمی آموزش و پرورش است (کول^۱، ۱۳۹۱، ترجمه مفیدی). یک محیط رفتاری بسیار مهم برای بسیاری از بچه‌ها به شمار می‌رود و هرچه آموزش‌های دوره پیش‌دبستانی با کیفیت بیشتری ارائه گردد، کودکان دوره تحصیلی بهتری را خواهند داشت (اسمیت^۲، ۲۰۱۰). بر اساس تحقیقات جدید، سریع‌ترین دوران رشد و یادگیری به سال‌های اولیه کودکی^۳ و خردسالی برمی‌گردد. (هیتز^۴، ۲۰۰۵). بنیان نگرش‌های دانش، مهارت و دوره‌ها از دوره‌ی پیش‌دبستانی شکل می‌گیرند و اهمیت و ضرورت آن‌ها برای خاص و عام پذیرفته شده است. پس ضروری است که هر تحول و نوآوری آموزشی را از سال‌های اولیه‌ی کودکی مورد توجه قرار داد و برنامه‌ریزی برای دوران کودکی و بعدازآن را بر پایه و بنیان قوی بنا نهاد.

از این رو لازم است توجه کنیم که در موقعیتی مناسب یعنی زمانی که برخوردهای محیطی بیشترین تأثیر را در شکوفایی استعدادهای ذاتی کودک می‌گذارد، به کار آموزش و تربیت اهتمام ورزیم. اهمیت این مراکز زمانی آشکارتر می‌شود که بدانیم در بسیاری از مواقع، خانواده وظیفه خود را به دلیل آشنا نبودن با مسائل تربیتی، فقر فرهنگی، کم‌سواد یا بی‌سواد، مشکلات اقتصادی، دور بودن والدین از محیط خانه به علت کار و تأمین زندگی، از هم‌گسیختگی خانوادگی و موارد بی‌شمار دیگر، به خوبی ایفا نمی‌کند. اینجاست که مراکز پیش‌دبستانی باید کمبودهای آموزشی، تربیتی، جسمی و عاطفی کودکان را جبران نمایند (بانکیوف^۵، ۲۰۱۳).

از طرفی مربی، مهم‌ترین فرد در تعلیم و تربیت کودک است و مسئولیت بزرگی را به عهده دارد. از این رو انتخاب مربی بسیار مهم و اساسی است. زیرا کیفیت رفتار مربی با کودکان ممکن است موجب افزایش علاقه یا بی‌اعتنایی و حتی تنفر کودکان نسبت به محیط آموزشی و تربیتی قبل از دبستان شود. این مسئله بر رشد عاطفی - روانی کودکان تأثیر قابل توجهی خواهد داشت. تأثیر نفوذ مربی بر رشد همه‌جانبه کودک کاملاً روشن و آشکار است. اگر مرکز پیش‌دبستانی حتی دارای وسایل و امکانات کافی نباشد، ممکن است یک مربی دلسوز و توانا بتواند این کمبود را با شیوه‌های مختلف جبران کند؛ اما اگر یک پیش‌دبستان مربیانی متخصص، ماهر، دلسوز و کاردان نداشته باشد، این مشکل و کمبود را نمی‌تواند به روش دیگری جبران کند.

رویکردهای آموزشی در دوره پیش از دبستان و دوره اولیه کودکی را می‌توان نوعی تمرین و تجربه تعلیم تربیتی دانست که مبانی مناسب و نقش دهنده‌ای را برای آموزش‌های امروزی بنانده‌اند. رویکردهای متفاوتی برای برنامه درسی دوران پیش‌دبستان در سطح جهان وجود دارد، این رویکردها با داشتن ویژگی‌های مطلوب و متناسب با نیازهای جامعه انسانی، وسعت استفاده در کشورهای مختلف و نتایج مطلوب رویکردهایی موفق به شمار می‌آیند که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به رویکرد رجیو امیلیا^۶ در ایتالیا، رویکرد مونته‌سوری^۷ در ایتالیا، رویکرد های اسکوپ^۸ در ایالت متحده آمریکا، رویکرد والدورف^۹ در آلمان و رویکرد بانک استریت^{۱۰} در ایالت متحده آمریکا، رویکرد انتاریو^{۱۱} در کانادا اشاره داشت (حبیبی و احمدی، ۱۳۹۳).

1. Cole
2. smith
3. early childhood.
4. Hitz
5. Bannikoff
6. Reggio Emilia Approach
7. Montessori Approach
8. High/Scope Approach
9. Waldorf Approach
10. Bank Street Approach
- 11 . Ontario Approach

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که همواره نقش مربی در آموزش پیش از دبستان مهم و تاثیرگذار بوده است؛ زارعی، نصر اصفهانی، جعفری، لیاقت دار (1395) در پژوهشی خصوصیات و ویژگی‌های مربیان پیش‌دبستانی شامل دودسته ویژگی‌های فردی مثل (مهارت زبانی، مهارت اجتماعی، ظاهر متناسب و آراسته، علاقه و مهربانی، مهارت کلاس داری، تحصیلات متناسب، اعتماد به نفس و احساس مسئولیت و مهارت‌های حرکتی) و ویژگی‌های تخصصی مثل (دانش، شناخت خود و کودک، شناخت اهداف و اهمیت پیش‌دبستانی، زبان‌آموزی، شناخت انواع بازی‌ها، خلاقیت، تجربه و شناخت روش‌های تدریس) دانسته‌اند. فلاح و همکاران (1394) مهم‌ترین صلاحیت‌های مربیان را در حوزه‌های، آموزشی، هنری، شناختی، مدیریتی، سلامتی کودک، حرفه‌ای، فناوری، ارتباطی، شخصیتی-رفتاری، اخلاقی و فکری مطرح کرده‌اند. اولیایی (1394) احترام متقابل به کودک، شنونده خوب بودن، ترغیب کودکان به کنجکاوی، عدم تبعیض بین کودکان، صبر و حوصله زیاد، خلاق و منعطف را از ویژگی‌های مربیان موفق می‌داند: یان هسو¹ (2002) در پژوهش خود تحت عنوان رشد حرفه‌ای مربیان پیش‌دبستانی داشتن پیش زمینه تحصیلی مرتبط با آموزش، تعامل اجتماعی، خودباوری و عزت‌نفس را در مورد مربیان پیش‌دبستانی را با اهمیت دانست. از این رو با توجه به اهمیت و ضرورت نقش مربی در آموزش پیش از دبستان پژوهش حاضر به دنبال توصیف و تبیین این عنصر در رویکردهای آموزشی پیش از دبستان (رجیو امیلیا، مونته‌سوری، های اسکوپ، والدورف، بانک استریت، انتاریو) است.

سوال پژوهش: مربی در رویکردهای آموزشی پیش از دبستان چه نقشی دارد؟

روش پژوهش

این پژوهش از نوع مطالعات کاربردی است که با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و همچنین بهره بردن از روش کتابخانه‌ای و استفاده از برگه یادداشت سعی دارد که از طریق اسناد، کتاب، مقالات معتبر به بررسی نقش مربی در رویکردهای مختلف پیش از دبستان بپردازد.

جدول شماره (1) نقش مربی در رویکردهای آموزشی

نقش مربی	رویکرد آموزشی
<ul style="list-style-type: none"> - مربی گاهی داخل گروه کودکان و گاهی فقط در کنار آن‌ها کار می‌کند او کودکان را در حال کار تنها نمی‌گذارد و باری‌شان می‌کند وقتی کودکان به مشکلی برمی‌خورند او مشکل را حل نمی‌کند، بلکه به کودکان کمک می‌کند تا آن‌ها خود راه‌حلی برای مشکل بیابند (ادواردز¹، 2002). - مربی به‌عنوان معلم محقق، نقش راهنما، مشاهده‌کننده و تسهیل‌کننده را دارد و به کودکان در امر تحقیق کمک می‌کند و به ثبت چگونگی یادگیری کودکان می‌پردازد (صفایی موحد، 1391). - مربی با اعتماد و احترام به خود، کودکان و والدین، فضایی مملو از ارتباط سازنده و تعامل خلق می‌کند. - مربی یک معلم-پژوهشگر است که هم یاد می‌گیرد و هم یاد می‌دهد. - مربی به ثبت و ضبط گفتار، رفتار و تولیدات کودکان از طریق دوربین، رایانه و ضبط‌صوت می‌پردازد. (لیم²، 2004). - به کودکان در امر اکتشاف، سؤال‌سازی، ساختن فرضیه و آزمون آن کمک می‌کند و لذت تحقیق را به آن‌ها القا می‌کند (روپناراین و جانسون، 2005) - مربی با دوری از تعصب در به کار بردن روش‌های تکراری خویش توانایی‌های خود را در آغاز و اجرا کردن پروژه‌هایی که خود نیز از پایان آن اطلاع نداد، افزایش می‌دهد. - آموزش مربیان و سطح دانسته‌های آن‌ها امر مهمی است که عمدتاً با برقراری ارتباط با والدین، سایر مربیان، مشورت کردن و به‌صورت آموزش‌های حین خدمت، سمینارها و کارگاه‌های آموزشی است. - مربیان 190 ساعت در سال خارج از کلاس کار می‌کنند که 107 ساعت مربوط به ضمن خدمت، 43 ساعت در جلسه با والدین و 40 ساعت مربوط به سمینار و کارگاه است. 	<p>رویکرد رجیو امیلیا</p>
<ul style="list-style-type: none"> - در این الگو مربی، مشاهده‌گر صبور و باحوصله‌ای است که می‌داند چگونه مشاهده کند، چگونه کودکان را در یادگیری و استفاده از ابزار و لوازمی که با دقت و با در نظر گرفتن توانایی‌های آن‌ها تهیه‌شده، هدایت و کمک کند تا کودکان در ضمن فعالیت‌های آزاد خود و کار با دیگران، اصول آزادمنشی، مهارت‌های اجتماعی و حل تعارضات شخصی را 	<p>رویکرد مونته سوری</p>

تمرین کنند (رضایی، 1392).

- مربی باید خود را در ارتباط با محیط یادگیری کودک قرار دهد و وظیفه‌ی او آماده کردن محیط یادگیری به روشی منظم و سازمان‌یافته است و تنها کار او هدایت و راهنمایی در چنین محیطی است (هاین استوک^۱، ۲۰۱۰).
- فعالیت مستقل کودک حدود 80 درصد کار را شکل می‌دهد در حالی که کار معلم 20 درصد باقی‌مانده را شامل می‌شود.
- اگر کودکی برای تجربه‌ای آمادگی ندارد، مربی باید صبر کند تا خود کودک به ساماندهی زندگی درونی خود بپردازد او باید محیطی را فراهم کند که کودک با حداقل مداخله بزرگسالان به صورت خودکار به فعالیت بپردازد و فراهم کردن چنین محیطی برای کودکان هدف معلمان مونته سوری است (ایساکس^۲، ۲۰۱۵).

<ul style="list-style-type: none"> - مربیان به عنوان راهنمایان اخلاقی که مورد تقلید کودکان، نرم اما قاطع هستند و سعی در هدایت فعالیت‌های فردی و گروهی کودکان و فراهم کردن شرایط برای تقلید آزادانه آن‌ها و به اجرا درآوردن سه قانون طلایی اشتاینر^۱ احترام، عشق و آزادی کودک است. (سجادی، ۱۳۹۴). - مربیان با ثبت مشاهداتشان از کودکان در طول سال فرآیند یادگیری آن‌ها رو دنبال می‌کنند. - با فراهم آوردن محیطی شبیه خانه و پدید آوردن جوی دوستانه و صمیمی در کلاس، سعی می‌کنند قابلیت‌های فردی و گروهی کودکان را هدایت کنند (قاسم پور مقدم، ۱۳۹۳). - مربیان از آنچه در کلاس اتفاق می‌افتد، کاملاً آگاه‌اند و به صورت نامحسوس و غیرمستقیم، سعی در هدایت و راهنمایی کودکان دارند. - به آموزش مربیان توجه می‌شود و یک دوره دوساله برای آن‌ها برگزار می‌گردد که در سال اول بیشتر به بررسی اصول اشتاینر و ارسال دوم به دروسی مانند روانشناسی رشد، زبان آموزشی، مدیریت کلاس و فراگیری مهارت‌های هنری و قصه‌گویی، پرداخته می‌شود (حبیبی و احمدی، ۱۳۹۳). 	<p style="text-align: center;">رویکرد والدورف</p>
<ul style="list-style-type: none"> - در رویکرد های اسکوپ، مربیان با ایجاد چالش، حمایت و گسترش کشفیات و کندوکاوهای کودکان، تشویق به انتخاب یک روش فعال در حل مسئله به یادگیری عمیق‌تر کودکان کمک می‌کنند و با طرح پرسش‌های مناسب و مرتبط با اهداف برنامه آموزشی، کودکان را در انتخاب فعالیت‌ها، تعیین هدف، فکر کردن و تکمیل مهارت‌های یادگیری خاص یاری می‌نمایند. (موسسه تحقیقات آموزشی، های اسکوپ^۲، ۲۰۱۴). - های اسکوپ که بر استدلال و تفکر کودکان تأکید دارد، به کودکان اجازه حل مشکلات را می‌دهد و فرصتی در اختیار کودکان می‌گذارد تا کارها را، خود انجام دهند. کارگزاران های اسکوپ نیز راه‌حل‌های منطقی کودکان را می‌پذیرند حتی اگر با چیزی که در ذهن آن‌ها است، متفاوت باشد (قاسم‌تبار، ۱۳۹۵) - در این رویکرد مربیان مشاجرات را حل می‌کنند. و ضمن توجه به احساسات کودک از آنان علت مشاجره را می‌خواهند، و کودکان بازگو می‌کنند و از خود کودکان راه‌حل می‌خواهند. این روش حل مشکل مشاجره موجب ایجاد مهارت‌های میان فردی، تحلیلی و استدلالی کودک می‌شود (حاج سعیدی، ۱۳۹۰). - های اسکوپ دوره‌های خاص برای آموزش مربیان خود دارد که مربیان در آن حضور 	<p style="text-align: center;">رویکرد های اسکوپ</p>

1 . Steiner

2 . Educational Research Institute Scopes

<p>فعال دارند و از تجربیات یکدیگر استفاده می کنند. (میرمحمدی، 1394).</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - آموزش بر اساس تجربه محوری و به صورت اشتراکی است، نقش مربی به صورت راهنما و تسهیل گر است. - مربیان سعی می کنند به کودکان تفهیم کنند که آن ها تنها یکی از منابع قابل دسترس کودکان برای تحقیق و بررسی هستند. - بانک استرت یک کالج عالی است و به دانشجویان خود درجه کارشناسی در زمینه آموزش و پرورش اعطا می کند و سالانه 1000 مربی و مدیر جدید پرورش می دهد که تعدادی از آن ها مربوط به مقطع پیش دبستانی است (دیور و فالکنر، 1392). - برای مربیان و مدیران با سابقه آموزش های مختلف در دوره های فشرده کوتاه مدت چندماهه یا بلندمدت منظور شده است و گروه رسانه ای آن به صورت برخط، به عنوان مشاور آموزشی، مربیان را در جریان آموزشی که در کلاس ها جاری است، قرار می دهد (کالج تعلیم و تربیت بانک استرت، 2007). - مربیان به عنوان راهنما و تسهیل گر، در مورد چگونگی اجرای برنامه ها با هم مشورت می کنند و با جمع آوری اطلاعات درباره کودکان با چگونگی یادگیری آن ها آشنا تر می شوند. - کودکان علاوه بر مربی و کمک مربی، از مربی زبان، موسیقی و راهنمایی کتابداران استفاده می کنند. (احمدی و حبیبی، 1393). 	<p>رویکرد بانک استرت</p>
<ul style="list-style-type: none"> - این رویکرد در برابر مربی مقاوم نیست، نقش مربی در طراحی و اجرای آن شامل تولید تجارب یادگیری مناسب، سازمان دهی محیط یادگیری برانگیزاننده، و ارزشیابی و تهیه گزارش پیشرفت کودکان است. - مشورت با والدین، مراقبین، کمک مربیان نقش مهمی در طراحی برنامه درسی دارد. - مربیان به کودکان اجازه می دهند که دست کاری کنند، کشف کنند و با مواردی که در محیط یادگیری برای آن ها آشناست، تجربیاتی داشته باشند. - مربیان باید بین فعالیت هایی که خود آغاز می کنند با فعالیت هایی که کودکان آغاز می کنند و همچنین بین زمان لازم برای فعالیت هایی که کودکان از سر علاقه انجام می دهند و فعالیت هایی که مربی مشخص می کند در قالب فعالیت های فردی و گروهی تعادل را رعایت کند (احمدی و حبیبی، 1393). 	<p>رویکرد انتاریو</p>

بحث و نتیجه گیری

دوره پیش دبستانی از مهم ترین دوران زندگی کودک است. در این دوره کودک بیش از هر زمان دیگر برای رشد، یادگیری و آموزش آماده تر است. بنابراین اگر شرایط لازم برای کودک فراهم شود، شخصیت، هوش و یادگیری او گسترش قابل ملاحظه ای می یابد. از مهم ترین زمینه ها، امکانات و عواملی که باید برای پرورش صحیح کودکان در مراکز قبل از دبستان فراهم شود، می توان به مربیان، باتجربه و متخصص اشاره کرد. چراکه کودکان کوچک ترین حرکات و رفتارهای بزرگسالان را مورد دقت قرار می دهند و به یک درک باطنی از الگوی بزرگسال خود و احساسات آن ها نسبت به خود می رسند رفتارهای غیراخلاقی و ناهنجار و یا برخوردهایی توأم با بی مهری و کم توجهی تأثیر نامطلوبی بر شخصیت کودک خواهد داشت. مربیان مراکز پیش از دبستان مانند مهدهای کودک و آمادگی ها، به دلیل ظرافت و حساسیت کار با کودکان در سنین پایین تر، باید از ساختار شخصیتی خاصی برخوردار باشند تا به آسانی بتوانند مسائل و مشکلات کودکان را در یابند و برطرف کنند. همچنین مدیر باید از میزان توانایی، نیازها و خصوصیات رشد و تکامل کودکان در این دوره آگاه باشد و برای تربیت صحیح و شایسته آن ها، به نکات ظریف و حساس روانشناسی تربیتی و یادگیری به طور دقیق توجه کند.

در پژوهش حاضر تلاش گردید که نقش و وظایف مربی در رویکردهای شش گانه پیش از دبستان در جهان توصیف و تبیین شود. تجزیه و تحلیل ها نشان می دهد که در این رویکردها مربیان دارای نقش های متفاوت فردی و تخصصی هستند. ویژگی های فردی از قبیل صبور بودن، اعتماد به نفس، خوش خلق بودن، مهربان بودن، اعتماد به نفس، مهارت های زبانی، مهارت های اجتماعی، مهارت ارتباطی، سلامت روانی و جسمانی، تواضع، مسئولیت پذیری و خود آگاهی است. از ویژگی های تخصصی مربیان نیز می توان به تحصیلات مناسب مرتبط، توجه به تفاوت های فردی، مدیریت کلاس، آشنایی با اصول و روش های تربیتی، علائق کودکان، آشنایی با مهارت های گوناگون، زبانی، حرکتی، رشدی است. پژوهش های انجام شده بعضی از ویژگی های مربیان پیش دبستانی را بیان کرده اند که با پژوهش حاضر همخوانی دارد. نتایج این پژوهش با پژوهش های زارعی و همکاران (1395)، فلاح و همکاران (1394)، اولیایی (1394) و یان هسو (2002) همخوانی دارد. نکته مشترک این رویکردهای آموزشی تأکید و توجه به آموزش مربیان در دوره های ضمن خدمت، کارگاه ها و سمینارهای مرتبط، راهنما و تسهیل گر بودن مربی در فرآیند یادگیری، مشورت کردن با دیگران؛ تقویت استدلال، حل مسئله و تفکر خلاق در کودکان است. با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهادهایی ارائه شده است که عبارتند از:

- رشته تحصیلی مربی پیش دبستانی مرتبط باشد و حداقل مدرک مربی پیش دبستانی کارشناسی باشد.
- سازوکار لازم و جدی در پذیرش مربیان پیش دبستانی وجود داشته باشد.
- مربی با والدین، جامعه و کودکان ارتباط سازنده و متقابل داشته باشد.
- دارای سلامت جسمی و روانی، خلاق، صبور، مسئولیت پذیر، علاقه مند و آشنا به روش های تربیتی باشد.

منابع فارسی

- اولیایی، زهره (1394). *ویژگی‌های مربیان موفق*: مجله رشد آموزش پیش‌دبستانی، دوره هفتم، شماره دوم، ص 24-23.
- حاج سعیدی وحید (1390). *شیوه آموزش پویا*: مجله رشد آموزش پیش‌دبستانی، دوره سوم، شماره دوم، ص 42-45.
- حبیبی، پریسا؛ احمدی، علی محمد (1393). *الگوهای جهانی آموزش پیش از دبستان*: تهران، انتشارات: سروش، چاپ دوم.
- دیورو، م. ت؛ و فالکنر، ر. س. (1392). *مبانی و تحولات اساسی در آموزش دوران اولیه کودکی*: ترجمه ف. معتمدی شارک. س. راخ پیم. ع. محمدی آریا؛ و ح. پناهی. تهران: انتشارات رشد فرهنگ.
- رضایی، محمدمهدی (1392). *بررسی عملکرد و مشکلات مراکز پیش‌دبستانی تحت پوشش آموزان پرورش منطقه 17 تهران از نظر اولیاء و مدیران در سال*: تهران؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، رشته برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه خوارزمی.
- زارعی، محمدرضا؛ نصر اصفهانی، احمدرضا؛ میر شاه جعفری، سید ابراهیم؛ لیاقت دار، محمدجواد (1395). *مربی پیش‌دبستانی: چه کسی با چه مشخصاتی*: دو فصل‌نامه نظریه و عمل در برنامه درسی، سال چهارم، شماره 8-204-181.
- سجادی افتخار سادات (1394). *مدارس والدورف قابل‌دسترس در: <http://ravanshenasi12.persianblog.ir/post/2.95/4/11>*
- صفایی موحد سعید، (1391). *رجیو امیلیا*: قابل دسترس در: <http://ssmovahed.blogfa.com/post-203.aspx> تاریخ: 1395/07/16.
- فلاح، عاطفه؛ احمدی، پروین؛ رضازاده شیراز، فاطمه بیگم (1394). *شناسایی صلاحیت‌های حرفه‌ای مربیان دوره پیش‌دبستانی*: دو فصل‌نامه علمی پژوهشی دانشگاه شاهد، سال بیست و دوم، شماره ششم، ص 165-182.
- قاسم پور مقدم حسین (1393). *مدارس والدورف*: قابل دسترس در: <http://hghasempour.parsiblog.com> به تاریخ 95/9/11
- قاسم تبار، سید نبی‌الله (1395). *طراحی و اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی موسیقی دوره پیش‌دبستانی ایران*، تهران؛ رساله دکتری، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، رشته برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه خوارزمی.
- کول، ونیتا (1391). *برنامه آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان*: ترجمه فرخنده مفیدی، تهران، انتشارات سمت.

English Refrences

- Bannikoff,k.(2013). *Early YearsCurriculum Guidelines, Queensland Studies Authority*, ISBN 1 920749 15 2, www.qsa.qld.edu.au.
- *Bank Street College of Education*(2007).About Bank street,our CLASSROOM,dvelopmentl Interaction Approach,www.bank street.edu.
- Edwards, C & others(2002). *the hundred languages of children: the Reggio emilia approach, advanced reflections(2nd) greenwitch*, ct: ablex. ED 425855.

ششمین کنفرانس ملے
علوم انسانے و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

- Epstein, Ann (2014). *high/scope information paper on preschool assessment, early childhood reading institute*, www.spbea.org.
- Hainstock, E. (2010). *teaching Montessori in the home, the pre school years Rondon House*, ins. New York, N.Y.
- Hitz, R. D. (2005). *Educational perspectives*, journal of the college of education, 38(1).
- Lim, B. Y. (2004). *The magic of the brush and the power of color*: Integrating theory into practice of painting in early childhood settings. *Early Childhood Education Journal*, 32, 113–119.
- Roonarine, J. L. & Johnson, J. E. (2005). *Approaches to early childhood education* (4th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Smith, P. K. G. (2010). *Ecology of preschool behaviour*. published state of American by Cambridge University.
- Yun Hsu, C. (2010). *Early childhood educators*, professional development in Taiwan. PhD dissertation, University of Pennsylvania.